

Carolus Clusius
college

Handboek Toetsing en Examinering

Versie 1

Datum: 30-01-2022

Voorwoord

We hebben als school de opdracht om leerlingen de kans te bieden om het hoogst haalbare te bereiken en te zorgen voor een goede aansluiting op het vervolgonderwijs. Toetsresultaten geven ons inzicht in waar de leerling staat en of de leerling voldoende heeft geleerd om verder te kunnen. Aanleiding voor het schrijven van een nieuw Handboek Toetsing en Examinering zijn de conclusies uit het ontwikkelrapport van de auditcommissie Examenprocessen. De auditcommissie concludeert dat het bestaande toetsbeleid (2016) niet overeenkomt met de situatie in het schooljaar 2021-2022.

Op basis van het adviesrapport heeft de examencommissie in samenwerking met het Schoolleidersoverleg (SLO) het Handboek Toetsing en Examinering geschreven. Hiervoor is het oude toetsbeleid gebruikt. Het Handboek is tijdens de studiedag van 18 februari 2022 voorgelegd aan de secties. De secties hebben hier feedback op geleverd. Deze feedback is terug te vinden in de bijlagen. Nadat de feedback van de secties verwerkt is wordt het Handboek voorgelegd aan het SLO en ter instemming aan de DMR. In de komende schooljaren willen we aspecten uit het Handboek verder ontwikkelen en borgen binnen de organisatie. We willen continueren wat goed gaat, en werken aan kwaliteitsontwikkeling op basis van het schoolplan 2022-2023.

Dit Handboek geldt als een document vol werkafspraken. Het dient als naslagwerk voor collega's, leerlingen of stakeholders die zich willen verdiepen in de manier waarop er getoetst wordt. Daarnaast kan het in gesprekken binnen de secties gebruikt worden als gespreksleidraad.

In dit Handboek zijn alle afspraken rondom toetsing (m.u.v. de school- en centrale examens) vastgelegd. Het is een breed gedragen document, dat in het schooljaar 2021-2022 ontwikkeld is in samenwerking met de secties en onze leerlingen. We beschrijven vanuit onze visie op leren wat het doel is van toetsen, hoe leerlingen kunnen leren van hun fouten, welke vormen van toetsen worden gebruikt en hoe de kwaliteit van toetsen wordt gewaarborgd. Daarnaast staan hierin alle afspraken omtrent de organisatie en beoordeling van toetsen. In het programma van toetsing en afsluiting (PTA) beschrijven we onze afsluitende toetsen die we afnemen in de (voor)examenklas.

Met goed toetsbeleid willen we de onderwijsprogramma's, de determinatie en niet in de laatste plaats de resultaten van de leerlingen optimaliseren. Hierom beschrijven we in dit Handboek tevens de doelen waar we naartoe willen en ambities die we hebben. Hierbij hoort natuurlijk ook een procesbeschrijving waarin wij omschrijven wat wij als school denken nodig te hebben om deze doelen te bereiken en onze ambities te verwezenlijken.

De examencommissie 2021-2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Visie	4
1.1. Visie op toetsing en examinering.....	4
1.2. Procedure visie ontwikkeling	4
2. Beleid en organisatie	5
2.1. Toetsbeleid onderbouw	5
2.2. Taken en verantwoordelijkheden.....	5
Taakomschrijving examensecretaris	5
Taakomschrijving examencommissie.....	5
2.3. Vragen en ondersteuning	5
2.4. Examenreglement.....	5
2.5. Leerlingenstatuut	6
2.6. Handelen bij afwijkingen in het examenproces	6
2.7. Procedure voor het indienen van klachten	6
2.8. Professionalisering	6
3. Kaders	7
3.1. Kwaliteitseisen en toetsvormen	7
3.2 PTD.....	8
3.3 PTA.....	8
3.4. Toetsconstructie en vaststelling	8
3.5. Afname en beoordeling	8
3.6. Beslissen en afsluiten	9
4. Evaluatie en actie	10
4.1. Evaluatie toetsing en examinering.....	10
4.2. Monitoring toets en examineringsproces.....	10
4.3. Examencommissie.....	10
Bijlagen	12
Bijlage 1: PDCA-cyclus van toetsen onder- en bovenbouw	12
1.1. PDCA-cyclus onderbouw.....	12
1.2. PDCA-cyclus bovenbouw	14
Bijlage 2: Kwaliteitseisen toetsen CCC	17
Bijlage 3: Beoordelen van verschillende toetsvormen.....	21

1. Visie

1.1. Visie op toetsing en examinering

Op het Carolus Clusius College (CCC) gaan wij ervan uit dat mensen tot leren komen wanneer de drie basisbehoeften autonomie, relatie en competentie worden vervuld (Biesta, 2012). We streven ernaar om leerlingen zich bewust te laten worden van de keuzes die zij maken, om uiteindelijk de wereldburger te worden die zij zelf willen zijn. Een veilige leeromgeving waarin leerlingen fouten durven en mogen maken is hierbij essentieel. Daarnaast is nodig dat leerlingen kunnen laten zien wat zij in hun mars hebben, waarbij een duidelijk verband bestaat tussen prestatie en gewenst niveau. Dit is waar de visie op toetsing en examinering een belangrijke rol in speelt.

Leerlingen komen naar het CCC om de wereldburger te worden die ze willen zijn. Daarnaast kunnen ze laten zien wat ze kennen en kunnen. Wanneer zij hierin slagen krijgen zij zelfvertrouwen en worden gemotiveerd. Voorwaardelijk hiervoor is een manier van toetsen die aansluit bij het niveau van de leerling. Er wordt niet alleen kennis beoordeeld maar ook vaardigheden en competenties. Schriftelijke overhoringen, repetities, werkstukken, presentaties en de school- en eindexamens zijn meetmomenten maar ook leermomenten en geven handvatten om tot betere inzichten en resultaten te komen. Bij ons op school worden formatieve evaluaties en summatieve toetsen gebruikt om in kaart te brengen wat leerlingen op een bepaald moment kennen en kunnen. De resultaten van zowel formatieve als summatieve toetsen geven leerlingen, docenten en ouders inzicht in de voortgang van leerlingen en vormen een startpunt om leerlingen na te laten denken over de kwaliteiten en talenten die zij beheersen of aan het ontwikkelen zijn.

Ten slotte moeten en willen wij ook voldoen aan de wettelijke eisen. De afgelopen jaren is er veel tijd en energie geïnvesteerd in de organisatie van de eindexamens, nieuwe PTA's en een nieuw examenreglement. Met dit handboek willen wij de volgende stap zetten. Zodat het schoolexamen een veilig en afsluitend karakter heeft.

1.2. Procedure visie ontwikkeling

De ontwikkeling van de visie op toetsen en examinering staat onder leiding van de examencommissie, met ondersteuning vanuit het Schoolleidersoverleg (SLO) en het examensecretariaat. In oktober 2021 heeft de examencommissie het SLO geadviseerd om het verouderde toetsbeleidsplan (2016) te herzien. In november heeft een auditteam vanuit Landstede een bezoek gebracht aan het CCC om te onderzoeken hoe de examenprocessen zijn georganiseerd. Als opbrengst heeft de auditgroep een ontwikkelrapport opgeleverd, waar de volgende verbeteracties in naar voren komen:

- De visie op toetsing en examinering (CCC) vraagt om vernieuwing en aansluiting bij de praktijk. Doordat deze visie achterhaald en niet gedragen is, is er geen 'kapstok' waar vanuit alles rondom examinering vormgegeven wordt.
- De borging van de kwaliteit van het schoolexamen vanuit de examencommissie. De verantwoordelijkheid voor constructie, normering en kwaliteit van toetsen en de evaluatie hiervan ligt volledig bij vaksecties. Schoolleiding heeft hier geen zicht op. Er is daarin op dit moment ook geen sprake van een duidelijke kwaliteitscyclus die doorlopen wordt.

2. **Beleid en organisatie**

2.1. **Toetsbeleid onderbouw**

De afspraken rondom het maken en afnemen van toetsen zijn vastgelegd in de PDCA-cyclus van toetsen. De PDCA-cyclus is uitgesplitst in een onder- en bovenbouwvariant (zie bijlage 1). Deze twee varianten zijn te vinden in de bijlagen en worden gebruikt door de secties tijdens het toetsproces. Hierbij horen kwaliteitskaders en die zijn te vinden in bijlage 1. Deze kwaliteitskaders behoren bekend te zijn bij alle docenten die lesgeven in de onderbouw.

2.2. **Taken en verantwoordelijkheden**

Afspraken taken en verantwoordelijkheden toetsing en examinering

Verantwoordelijkheid voor het maken van PTD en PTA toetsen liggen bij de secties en de vakdocenten. Binnen de sectie wordt beoordeeld of toetsen voldoen aan de kwaliteitsnormen. De examensecretarissen en leden van de examencommissie hebben als taak om steekproefsgewijs toetsen PTA toetsen te beoordelen. Deze steekproeven worden in augustus en september uitgevoerd.

Taakomschrijving examensecretaris

De directeur van de school stelt een taakomschrijving voor de examensecretaris vast (Eindexamenbesluit, artikel 3a). De taakomschrijving van de examensecretaris is te vinden via [deze link](#)

Taakomschrijving examencommissie

De taken van de examencommissie staan beschreven in de taakomschrijving examencommissie. Deze is te vinden via [deze link](#).

2.3. **Vragen en ondersteuning**

Bronnen die je kunt raadplegen rondom examinering

- [Eindexamenbesluit VO](#)
- [Examenloket](#)
- [Examenblad](#)
- [Www.slo.nl](http://www.slo.nl)
- Mijneindexamen.nl
- <https://www.cito.nl/>

2.4. **Examenreglement**

Elke school binnen Landstede Groep heeft een eigen examenreglement. De Dienst Onderwijsondersteuning (DOW) van Landstede Groep levert jaarlijks een nieuwe versie aan met daarin verwerkte wijzigingen vanuit het Eindexamenbesluit VO. De school vult het tweede deel zelf aan. Het examenreglement wordt vastgelegd door het bevoegd gezag op de school. De procedure staat hieronder beschreven:

1. DOW levert format aan bij examensecretaris.
2. Examensecretaris vult deel B aan en dient examenreglement aan bij examencommissie.
3. Examencommissie doet checkt en dient voorstel in bij directeur.
4. Directeur legt ter instemming voor aan MR.
5. Directeur dient voor 1 oktober examenreglement aan bij DUO en informeert leerlingen en ouders/verzorgenden

Indien er tijdens een schooljaar wijzigingen moeten worden doorgevoerd in het examenreglement dan wordt er gewerkt met de onderstaande procedure. De wijziging volgt dan weer dezelfde procedure. Indien er wijziging zijn rondom het pta dan volgen wij dezelfde procedures.

Het examenreglement van de school is vastgelegd en gepubliceerd op 30 september 2021. Het examenreglement is [hier](#) te vinden.

2.5. Leerlingenstatuut

Het leerlingenstatuut volgt op het examenreglement en mag niet in strijd zijn met het examenreglement. Bij wijzigingen in het examenreglement controleert de school ook altijd of er wijzigingen moeten volgen in het leerlingenstatuut. Het leerlingenstatuut is opgenomen in de Wet op het voortgezet onderwijs Artikel 24g. Het leerlingenstatuut is [hier](#) te vinden.

2.6. Handelen bij afwijkingen in het examenproces

De directeur ziet erop toe dat het examenreglement wordt toegepast bij het uitvoeren van de schoolexamens. Bij afwijkingen van de standaardprocedure wordt het vier-ogen-principe gehanteerd. Bij onregelmatigheden volgen wij de protocollen van de VO-raad en ons examenreglement. De protocollen van de VO-raad zijn [hier](#) te vinden.

2.7. Procedure voor het indienen van klachten

Als er binnen de school klachten zijn rondom (school)examinering kunnen leerlingen en ouders deze melden. De procedure voor de behandeling van klachten met betrekking tot het eindexamen staan beschreven in het huishoudelijk reglement van de examencommissie van de school (zie het examenreglement verwijzing onder 1.9). Dat document is [hier](#) te vinden.

2.8. Professionalisering

In september 2021 hebben leden van de examencommissie deelgenomen aan een cursus over het maken van toetsen. Daarnaast hebben leden van verschillende secties de wens uitgesproken om hierin geschoold te worden.

De examensecretarissen volgen elk jaar de cursus van het Platform voor Examensecretarissen (Plexs). In het schooljaar 2021-2022 is er een studiedag voor alle docenten. Het thema van deze dag: kwaliteit van toetsing.

3. Kaders

3.1. Kwaliteitseisen en toetsvormen

Kwaliteitseisen toetsen op het CCC

De kwaliteit van toetsen op het CCC wordt gewaarborgd doordat toetsen voldoen aan 5 kwaliteitseisen.

Toetsen op het CCC zijn:

- Valide en betrouwbaar
- Objectief
- Transparant
- Effectief en efficiënt
- Zorgvuldig

Docenten dienen op de hoogte te zijn van de kwaliteitseisen. In bijlage 1 worden de kwaliteitseisen nader toegelicht.

Toetsvormen:

- **Repetitie:** een repetitie is een schriftelijke toetsing van een afgeronde hoeveelheid lesstof. Van te voren moet duidelijk zijn welk deel van de leerstof de leerling moet beheersen en in welke vorm de repetitie gegeven wordt.
- **Overhoring:** een toets over de lesstof van een les of enkele lessen: een schriftelijke overhoring toetst collectief, een mondelinge overhoring het werk van één of meer leerlingen.
- **Voortgangstoets:** een gestandaardiseerde toets die per periode wordt afgenomen en tot stand is gekomen in onderling overleg tussen docenten. De normering heeft vooraf plaatsgevonden.
- **Diagnostische toets:** is uitsluitend bedoeld om de leerling en de docent inzicht te geven in hoeverre de leerling de lesstof begrepen en geleerd heeft. De diagnostische toets kan ook onverwacht gehouden worden. Van diagnostische toetsen wordt de beoordeling niet meegeteld.
- **Luistertoetsen:** toets waarbij de leerlingen tijdens of na het beluisteren van geluids- en/of videomateriaal schriftelijke vragen beantwoorden.
- **Leestoetsen:** toets waarbij tekstbegrip getoetst wordt.
- **Practicumtoets:** practicum, waarbij de leerlingen tijdens en/of aansluitend op het practicum de schriftelijke uitwerkingen maken (bijvoorbeeld invullen van een verslagformulier, maken van een meetrappport, grafiek, enz.) en ter beoordeling inleveren.
- **JJJ-toetsen:** methode onafhankelijke toetsen om de ontwikkeling van de basisvaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen in kaart te brengen.

Overige werkvormen/praktische opdrachten die een beoordeling opleveren:

- **Werkstuk:** een geschreven tekst van meerdere pagina's die op basis van eigen onderzoek van één of meerdere leerlingen tot stand is gekomen.
- **Verslag:** een geschreven tekst waarin verslag wordt gedaan over door de leerling uitgevoerde activiteiten en/of het invullen van een verslagformulier.
- **Schrijfdossier:** een door de leerling bij te houden map met schrijfp opdrachten en uitwerkingen.
- **Literatuurdossier:** een door de leerling bij te houden map met literaire opdrachten en uitwerkingen
- **Practicum:** praktisch onderzoek door leerlingen onder begeleiding van een docent en/of TOA (technisch onderwijs assistent) in het kader van natuurwetenschappelijk onderwijs al dan niet in combinatie met een verslag.
- **Presentatie:** een mondelinge voordracht of mediapresentatie

De wijze waarop de verschillende toetsvormen beoordeeld dienen te worden wordt toegelicht in bijlage 2.

3.2 PTD

PTD format

Vanaf het schooljaar 2021-2022 wordt er gewerkt met een nieuw format ten aanzien van de PTD's. Dit format is [hier](#) te vinden.

3.3 PTA

PTA format

Vanaf schooljaar 2020/2021 wordt door alle vo-scholen van Landstede Groep gewerkt volgens een vastgesteld format voor PTA. Dit format is [hier](#) te vinden.

PTA procedure

De secties ontvangen in het voorjaar de kaders van het nieuwe PTA-seizoen. Deze kaders worden door examensecretarissen en examencommissie voorgesteld aan het SLO (kaders zijn [hier](#) te vinden). Na goedkeuring gaan de kaders naar de secties. De secties komen met een voorstel voor het PTA. Vervolgens worden er kwalitatieve gesprekken gevoerd (zijn de domeinen afgedekt en verdere inhoud van het programma). Uiteindelijk gaan de PTA's naar de deelraad en ten slotte naar Onderwijsinspectie.

De vastgestelde PTA's en het examenreglement worden gepubliceerd via de website: www.hetccc.nl. Ouders en leerlingen ontvangen hier bericht over via de nieuwsbrieven en Magister. Ook krijgt elke leerling in de bovenbouw een mentorles over het examenreglement en tekent de leerling ervoor. Aan het einde van het PTA (dus voor het examen) tekent de leerling nogmaals voor de resultaten (zoals beschreven in het examenreglement).

De terugvalopties staan beschreven in het examenreglement. Voor een leerling die 'terugvalt' wordt een aangepast PTA gemaakt. Examensecretarissen, mentor, en vakdocent begeleiden deze leerlingen. Wij volgen hierbij [de procedure](#), opgesteld door de VO-raad.

PTA procedure erratum

Wanneer er fouten worden geconstateerd volgen wij de pta-procedure opnieuw. Wij volgen hierbij [deze](#) procedure, opgesteld door de VO-raad.

Maatwerk in het PTA

Bij 'maatwerk' staat het afstemmen van het onderwijs op en het omgaan met de individuele behoeften van de leerling centraal. De procedures rond maatwerk zijn [hier](#) te vinden.

3.4. Toetsconstructie en vaststelling

Afspraken rond toetsconstructie zijn te vinden in bijlage 1.

3.5. Afname en beoordeling

Afspraken rond afname en beoordeling zijn te vinden in bijlage 1 en in het examenreglement.

3.6. Beslissen en afsluiten

Bewaren examenwerk (SE en CE)

De schoolexamens worden door de secties bewaard. De bewaartermijn is tot een half jaar na diplomering van de leerling (zie het examenreglement). De gemaakte Centrale Examens worden tot een half jaar afstuderen bewaard door het Examensecretariaat.

Toelaten tot het centraal examen:

In het geval van schriftelijke examens is voorwaarde voor toelating voor het centraal examen dat het schoolexamen volledig is afgesloten voor aanvang van het eerste tijdvak. Dit is opgenomen in het examenreglement. Leerlingen tekenen in de week voor de meivakantie de officiële cijferlijsten. Dit is het laatste moment om de cijfers te controleren. Dit doen de leerlingen bij de examensecretarissen.

Procedure uitslag bepaling

De uitslagbepaling wordt gedaan door de examensecretarissen (onder toezicht van de directeur). Na het ontvangen van de normen is er een tweede controle met teamleiding. Ten slotte is er een derde controle met mentoren en vakdocenten (verificatievergadering). Hier verzamelt de mentor informatie betreffende een herkansing of herprofilering.

Daarna bellen de mentoren de leerlingen de uitslag door (vast moment voor alle mentoren). De afgewezen leerlingen komen dezelfde dag op school. Geslaagde leerlingen komen de volgende dag op school om te tekenen voor de cijfers. Bij tijdvak 2 (en 3) herhalen wij deze procedure.

Diploma en cijferlijst

Directeur en examensecretarissen ondertekenen cijferlijsten diploma's. Deze taak mag niet gemandateerd worden naar bijvoorbeeld een teamleider. Zie de mandateringsregeling op Connect.

4. Evaluatie en actie

4.1. Evaluatie toetsing en examinering

Het is de taak van de vakdocenten om binnen de sectie de gemaakte toetsen te evalueren. Meer specifiek gaat het om de toetsconstructie, de inhoud en vorm van toetsen en de beoordeling / normering van toetsen. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de kwaliteitseisen zoals weergegeven in de bijlagen. De examencommissie ziet erop toe dat toetsen voldoen aan deze kwaliteitseisen.

De schoolleiding evalueert de resultaten van PTD en PTA toetsen met de secties. De nadruk ligt hierbij op de resultaten van het SE en het CE. Deze zijn expliciet opgenomen in de vakwerkplannen en vormen een jaarlijks punt van evaluatie. Uit deze gesprekken vloeien acties voor de vaksecties. Examensecretarissen en de taakhouder kwaliteitszorg monitoren de resultaten van de cohorten.

4.2. Monitoring toets en examineringsproces

De examencommissie geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het SLO. Tijdens de jaarlijkse sectiedag (voorjaar 2022) halen de verschillende actoren feedback op bij de secties.

Iedere sectie beschrijft in het vakwerkplan hoe er wordt gewerkt aan het verbeteren en borgen van toetsing en examinering. Deze vakwerkplannen worden door de schoolleiding jaarlijks van feedback voorzien. De directrice en de examencommissie stemmen af over de wijze waarop de examencommissie zicht houdt op de kwaliteit van toetsen. Dit gebeurt door steekproefsgewijs toetsen op te vragen en van feedback te voorzien. De verbeterdoelen t.a.v. toetsen en examinering komen terug in het schoolplan en in de vakwerkplannen.

4.3. Examencommissie

De examencommissie van een school heeft een belangrijke rol binnen de cyclus van kwaliteitsborging van het gehele examenproces. De borging heeft hierbij twee functies; het geeft informatie voor de verantwoording van de examenprocessen, daarnaast biedt het input voor het verbeteren van de examenprocessen. Borging is een dynamisch proces, en niet alleen het eindpunt.

Jaarplanner, jaarevaluatie en huishoudelijk reglement

Om er voor te zorgen dat de examencommissie goed kan blijven functioneren is het van belang om de doelen en de activiteiten structureel weg te zetten.

Vanuit het gewijzigde Eindexamenbesluit VO (artikel 35e) geldt voor een examencommissie het volgende:

- De examencommissie stelt regels vast over haar werkwijze.
- De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden.
- De examencommissie evalueert jaarlijks de kwaliteit van de schoolexaminering en stelt een advies op aan het bevoegd gezag en de directeur over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen.

Om de examencommissies te ondersteunen bij het functioneren, en om te voldoen aan de wettelijke verplichting, is er een basis neergezet voor ondersteunende documenten, welke door iedere examencommissie gebruikt kunnen worden vanaf schooljaar 2021/2022. Dit betreft:

- Een jaarplanner/borgplan: de examencommissie legt hierin de doelen en acties voor het schooljaar vast. Ook wordt hierin vastgelegd op welke momenten er een overleg plaatsvindt tussen de voorzitter van de examencommissie en de directeur voor het tijdig signaleren en afstemmen.
- Een jaarevaluatie: deze evaluatie wordt jaarlijks door de examencommissies ingevuld, en verwerkt in een gezamenlijk verslag voor Landstede Groep. Let op: pas vanaf schooljaar 2021/2022, dus verslag komt pas in najaar 2022.
- Een huishoudelijk reglement: [hierin](#) wordt de werkwijze van de examencommissie vastgelegd.

Bijlagen

Bijlage 1: PDCA-cyclus van toetsen onder- en bovenbouw

1.1. PDCA-cyclus onderbouw

De afspraken rondom het maken en afnemen van toetsen zijn vastgelegd in de PDCA-cyclus van toetsen.

PLAN (voorbereiding en ontwikkeling van de toetsen)

Vorbereiding voor elke sectie

- *Elke sectie stelt jaarlijks voor elk leerjaar een Plan van Toetsing en Determinatie (=PTD) op. Hierin zijn het minimale en maximale aantal toetsen, de lesstof (leerdoelen), de planning, weging en herkansingsmogelijkheden (1e toets per vak in klas 1) vastgelegd.*
- *Elke sectie stelt jaarlijks het vakwerkplan bij, waarin omschreven staat op welke manier er wordt getoetst. Hierbij wordt ingegaan op de toets methodiek.*
- *In parallelklassen worden dezelfde toetsen met dezelfde wegingen gebruikt; het kan wel zo zijn dat een toets in verschillende versies wordt gebruikt.*
- *Elke sectie evalueert jaarlijks zijn toetsen, het antwoordmodel en de normering.*
- *De toetsen voldoen aan de door de school en overheid opgestelde kwaliteitseisen.*

Ontwerpen van toetsen

- *Alle toetsen worden omgezet in Arial 12.*
- *De normering en weging van gelijke toetsen zijn gelijk. Bij het beoordelen van toetsen worden punten gegeven, niet het aantal fouten. Het aantal punten bepaalt het cijfer.*
- *Bij het omrekenen van punten naar cijfers wordt de Cito-omrekeningtabel gebruikt. Hierin zal de N-waarde variëren tussen 0 en 2. <https://cijfersberekenen.nl/>*
- *De toetsen van een vak hebben een vaste lay-out.*
- *De toetsen voldoen aan de, door de school en overheid opgestelde, kwaliteitseisen.*

DO (uitvoering van de toets)

Informatievoorziening over de toetsen en beoordeling

- *Een toets wordt tenminste 1 week van te voren aan de leerlingen gemeld. Dit gebeurt via de weekplanners in Magister.*
- *De docent/sectie plant met enige regelmaat toets/feedbackmomenten, zodat de leerling in zijn leer- en ontwikkelproces op tijd kan worden bijgestuurd.*
- *Per dag mag maximaal 1 toets gegeven worden (In overleg kan hier van afgeweken worden) dit gaat om repetities.*
- *Bij afwezigheid/ziekte moet de leerling contact opnemen met de docent om de toets in te halen. Dit gebeurt in principe tijdens het centrale inhaalmoment op maandagmiddag het 8ste uur in de collegezaal.*

- *Bij afwezigheid van een docent, wordt de toets in principe toch afgenomen. De toets ligt klaar in het toetsbureau, waar de stipper de toets kan ophalen. Als het niet lukt om de toets af te nemen, maakt de docent een nieuwe afspraak met de klas.*
- *Als een leerling een toets mist is de leerling eerst aan zet. De eerstvolgende les dat de leerling aanwezig is gaat deze naar de docent voor het maken van een afspraak. De docent voert inh (=inhalen) in Magister in en dat is zichtbaar voor ouders en leerling.*

Verslagen en praktische opdrachten

- *Verslagen en praktische opdrachten zijn leerlingenprestaties die meer omvatten dan een normale hoeveelheid huiswerk voor een lesuur.*
- *Een verslag of praktische opdracht wordt minimaal 2 weken voor inleverdatum opgegeven aan de leerling;*
- *Elke opdracht wordt voorzien van instructies over vorm, inhoud en beoordelingscriteria;*
- *Niet gemaakt/ingeleverd werk kan niet beoordeeld worden;*
- *Als een leerling het werk niet op tijd inlevert, geeft de docent een nieuwe deadline of roept de leerling direct bij zich en zet deze aan het werk om het af te ronden.*

CHECK (evaluatie van de resultaten)

Beoordeling van werk

- *De beoordeling van werk wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10 of O/V/G.*
- *De beoordeling van toetsen staat binnen 10 schooldagen in Magister.*
- *De toets wordt eerst nabesproken, voordat het cijfer in Magister staat.*
- *Leerling mag geen aantekeningen maken op het gemaakte werk.*
- *Op het werk wordt het behaalde aantal punten bij elk onderdeel opgenomen.*
- *Op het werk en/of beoordelingsformulier wordt inzichtelijk gemaakt hoe het eindcijfer tot stand kwam.*
- *Niet gemaakt werk kan niet beoordeeld worden en kan niet van een cijfer voorzien worden.*

ACT (verbeteringen of aanpassingen)

Analyse van de toets resultaten

Na afloop van de toets analyseert de docent de eigen toets resultaten op basis van de volgende criteria:

- *Is het resultaat opvallend slecht of goed gemaakt (vergelijk resultaat met andere klassen/jaren)?*
- *Is er een opvallende verdeling van de scores binnen een klas en hoe is deze te verklaren?*
- *Als de beantwoording van bovenstaande vragen de docent aanleiding geeft om de toets, de toets instructie en/of de normering bij te stellen, dan doet hij voorstellen aan de sectie.*
- *De docent bespreekt de toets met de klas a.d.h.v. het antwoordmodel.*

1.2. PDCA-cyclus bovenbouw

De afspraken rondom het maken en afnemen van toetsen zijn vastgelegd in de PDCA-cyclus van toetsen. In hoofdstuk 3 worden de kwaliteitskaders nader toegelicht.

PLAN (voorbereiding en ontwikkeling van de toetsen)

Vorbereiding voor elke sectie

- Elke sectie stelt jaarlijks voor elk leerjaar een Programma van toetsing en afsluiting (PTA) op. Hierin zijn het minimale en maximale aantal toetsen, de lesstof (Kerndoelen en domeinen), de planning, weging vastgelegd.
- Elke sectie stelt jaarlijks het vakwerkplan bij, waarin omschreven staat op welke manier er wordt getoetst. (zie ook bijlage 2 en 3)
- In parallelklassen worden dezelfde toetsen gewerkt; In de bovenbouw werken wij met drie versies van een toets per periode (versie 1, inhaalversie, herkansingsversie).
- De PTA's worden opgenomen in de weekplanners in Magister.
- Elke sectie evalueert jaarlijks zijn toetsen, het antwoordmodel en de normering. De normering is afgeleid van de kerndoelen of domeinen voor een vak.
- De toetsen voldoen aan de door de school en overheid opgestelde kwaliteitseisen (zie bijlage 2 en 3)

Ontwerpen van toetsen

- Elke toets, verslag of werkstuk is voorzien van een instructie. Hierin staat ten minste vermeld wat de beschikbare tijd is, het aantal te behalen punten per onderdeel en de toegestane hulpmiddelen en/of bronnen.
- Alle toetsen worden omgezet in Arial 12.
- De normering en weging van gelijke toetsen zijn gelijk. Bij het beoordelen van toetsen worden punten gegeven, niet het aantal fouten. Het aantal punten bepaalt het cijfer.
- Bij het omrekenen van punten naar cijfers wordt de Cito-omreken tabel gebruikt. Hierin zal de N-waarde variëren tussen 0 en 2. <https://cijfersberekenen.nl/>
- De toetsen van een vak hebben een vaste lay-out (bovenbouw volgens het format)
- De toetsen voldoen aan de, door de school en overheid opgestelde, kwaliteitseisen (zie bijlage 2 en 3)

DO (uitvoering van de toets)

Informatievoorziening over de toetsen en beoordeling

- Een toets wordt tenminste 1 week van te voren aan de leerlingen gemeld. Leerlingen ontvangen via Magister het toetsrooster (Magister Agenda) Het PTA voor het examenprogramma vmbo-tl/havo/vwo wordt apart opgenomen de website van de school.
- De docent/sectie plant met enige regelmaat toets/feedbackmomenten, zodat de leerling in zijn leer- en ontwikkelproces op tijd kan worden bijgestuurd.
- Voor de bovenbouw is er een centraal inhaal- en herkansingmoment. In bijzondere omstandigheden (na overleg met de examensecretarissen) mag hiervan afgeweken worden.

- *Als een leerling een toets mist dan nodigt de vakdocent de leerling uit voor het inhaalmoment. De vakdocent voert inh (=inhalen) in Magister in.*
- *Leerlingen schrijven zich in voor een herkansing. Inschrijven voor een herkansing is verplicht.*

Verslagen en praktische opdrachten

- *Verslagen en praktische opdrachten zijn leerlingenprestaties die meer omvatten dan een normale hoeveelheid huiswerk voor een lesuur.*
- *Een verslag of praktische opdracht wordt minimaal 2 weken voor inleverdatum opgegeven aan de leerling;*
- *Elke opdracht wordt voorzien van instructies over vorm, inhoud en beoordelingscriteria;*
- *Niet gemaakt/ingeleverd werk kan niet beoordeeld worden;*
- *In het examenreglement zijn sancties te vinden betreffende onregelmatigheden (te laat inleveren of frauderen).*

CHECK (evaluatie van de resultaten)

Beoordeling van werk

- *De beoordeling van werk wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10 of O/V/G.*
- *De beoordeling van toetsen staat binnen 10 schooldagen in Magister.*
- *De toets wordt eerst nabesproken, voordat het cijfer in Magister staat.*
- *Leerling mag geen aantekeningen met pen maken op het gemaakte werk.*
- *Op het werk wordt het behaalde aantal punten bij elk onderdeel opgenomen.*
- *Op het werk en/of beoordelingsformulier wordt inzichtelijk gemaakt hoe het eindcijfer tot stand kwam.*
- *Niet gemaakt werk kan niet beoordeeld worden en kan niet van een cijfer voorzien worden.*
- *Al het werk dat is opgenomen in het PTA moet door leerlingen worden gemaakt. Als een leerling het volledige PTA niet afrond, kan een leerling nooit, zonder meer, bevorderd worden of deelnemen aan het Centraal Examen.*

Overige evaluatie en kwaliteitscontrole

- *Alle toetsen worden binnen een redelijke termijn (ten dele) nabesproken met de leerlingen. Het voorbereiden, maken en achteraf doornemen van de toetsresultaten geeft de leerling inzicht in zijn vorderingen.*
- *Als de leerling/ouder een klacht heeft over een bepaalde toets of beoordeling bespreekt hij dit eerst met de betreffende docent. Als de leerling/ouder er niet met de docent uitkomt kan hij terecht bij de examensecretaris; daarna de examencommissie. Reclameren moet binnen 2 weken na teruggave van de toets.*

ACT (verbeteringen of aanpassingen)

Analyse van de toets resultaten

Na afloop van de toets analyseert de docent de eigen toets resultaten op basis van de volgende criteria:

- *Is het resultaat opvallend slecht of goed gemaakt (vergelijk resultaat met andere klassen/jaren)?*
- *Is er een opvallende verdeling van de scores binnen een klas en hoe is deze te verklaren?*
- *Als de beantwoording van bovenstaande vragen de docent aanleiding geeft om de toets, de toets instructie en/of de normering bij te stellen, dan doet hij voorstellen aan de sectie.*
- *De resultaten worden geëvalueerd in het vakwerkplan.*

Bijlage 2: Kwaliteitseisen toetsen CCC

1. Validiteit en betrouwbaarheid

Een goede toets dient valide en betrouwbaar te zijn.

Toetsen zijn **valide** als zij ook werkelijk meten wat zij beogen te meten.

1. Er is een relatie tussen leerdoelen/competenties, toetsinhoud en toetsvorm, vastgelegd in bijvoorbeeld een toetsmatrijs.
2. De moeilijkheidsgraad van de toets is in overeenstemming met het niveau van de opleiding/ het programmaonderdeel.
3. Er is een variëteit aan toetsvormen, passend bij de verschillende leerdoelen van het programma.

Toetsen zijn **betrouwbaar** als de toets zodanig is samengesteld dat het toetsresultaat niet afhankelijk is van toevalligheden die nu juist in deze ene toets zitten. Dat wil zeggen dat behaalde scores consistent, nauwkeurig en reproduceerbaar moeten zijn.

1. Criteria voor beoordeling zijn geëxpliciteerd in een beoordelingsmodel
2. Beoordelingscriteria zijn afgeleid van leerdoelen
3. Bij open toetsen zoals een open vragen toets of een scriptie, wordt het werk door meer dan één beoordelaar beoordeeld (*in de ideale situatie*)
4. Formuleringen moeten eenduidig zijn
5. De toets moet het effect van faalangst zo veel mogelijk minimaliseren, dus beginnen met een relatief gemakkelijke vraag of opdracht (n.b.: een toets moet discrimineren en heeft dus vragen / opgaven van (zeer) makkelijk tot (zeer) moeilijk)
6. de toets moet redelijk dekkend zijn
7. de vragen mogen niet sterk cumulatief zijn
8. de beschikbare tijd moet ongeveer evenredig worden verdeeld over de vragen / opgaven
9. het taalgebruik moet passen bij de leerstof en bij het (lees)niveau van de klas / groep
10. sommige vragen / opdrachten moeten minstens ten dele aansluiten bij de leefwereld van de betreffende leerlingen.

2. Objectiviteit / intersubjectiviteit

Dit kenmerk van een goede toets heeft zowel betrekking op de constructie als op het corrigeren.

Wat betreft de constructie wordt met objectiviteit vooral bedoeld, dat een andere deskundige docent over dezelfde leerstof globaal dezelfde vragen zou stellen. Het begrip heeft betrekking op de relatie tussen de leerstof en de vragen. Het hangt dan ook samen met de validiteit van de toets.

Wellicht kan het begrip verder worden verduidelijkt door aan te geven wanneer niet aan deze kwaliteitseis wordt voldaan.

Dit is b.v. het geval als de docent een vraag stelt over een onderdeel van de stof dat niet in 'het boek' staat en waaraan de docent slechts terloops kort aandacht heeft besteed in de les; voorts ook als een vraag grotendeels betrekking heeft op bekend veronderstelde, niet geactiveerde voorkennis of op 'vergezochte' toepassingen van de kennis.

Objectiviteit / intersubjectiviteit heeft in de praktijk van alledag in de school vooral betrekking op de correctie van de toets. Een andere deskundige beoordelaar dient tot nagenoeg hetzelfde cijfer te komen. Een noodzakelijke voorwaarde daarvoor is dat er duidelijke afspraken bestaan over scoring en normering en dat de beoordelaar zich daar ook aan houdt. Bij bepaalde soorten toetsen is de scoring moeilijk(er) te objectiveren; denk b.v. aan een opstel, een tekening, een presentatie e.d. Bij dit soort toetsen kan intersubjectiviteit een goede vervanger zijn van objectiviteit, zeker als die intersubjectiviteit gebaseerd is op het oordeel van meer dan twee personen.

3. Transparantie

Het is betrokkenen duidelijk welke doelen de toets beoogt te meten, welke wijze getoetst wordt en hoe de prestaties worden beoordeeld.

1. Leerlingen zijn op de hoogte van de leerdoelen die de toets beoogt te meten
2. leerlingen zijn op de hoogte van de vorm en de omvang van de toets en weten hoeveel tijd beschikbaar is
3. Leerlingen weten op welke aspecten zij beoordeeld worden en welke norm gehanteerd wordt
4. Leerlingen krijgen feedback over inhoud en resultaat van de toets. Daarvoor wordt een termijn gesteld

4. Effectiviteit en efficiëntie

Goede toetsing is in meerdere opzichten effectief en efficiënt.

Effectief is de toetsing naar de mate waarin het volgende wordt gerealiseerd:

1. De leerling krijgt inzicht in (gebrek aan) eigen kennis en vaardigheden
2. De leerling leert van zijn fouten
3. De leerling leert en werkt voldoende en bij voorkeur regelmatig
4. De docent krijgt een goed inzicht in de capaciteiten van de individuele leerlingen en kan op basis daarvan leerlingen op maat begeleiden; dit impliceert onder meer dat de toets goed discrimineert
5. De docent krijgt een goed inzicht in de capaciteiten van de leerlingen en kan op basis daarvan goede adviezen geven en beslissingen nemen betreffende (gerichte) bevordering om dit te realiseren is het nodig dat de toets goed aansluit op het niveau dat voor de betreffende groep (in dat leerjaar van die schoolsoort) op basis van het totale curriculum van het betreffende vak passend is
6. De docent / de school kan ouders betrouwbaar informeren over de resultaten van hun zoon / dochter
7. De docent krijgt impliciete feedback op het rendement van zijn onderwijs en kan op basis daarvan zijn onderwijs bijstellen, toespitsen, differentiëren, kortom: verbeteren.

Efficiënt is een toets waarvan de verkregen informatie op weegt tegen de benodigde investering, vooral qua tijd.

1. Toetsen worden verspreid over het jaar aangeboden
2. Er is een evenwichtig aanbod aan herkansingen
3. Toetstijd en onderwijstijd zijn in evenwicht
4. De toetsopdrachten zijn helder, kort en bondig geformuleerd
5. In voorkomende gevallen wordt de wijze van toetsen aangepast aan de condities van de leerling
6. De toetsing is op maat; gericht op de leerlingen waarvoor nadere informatie gewenst is
7. het vervaardigen van de toets kost relatief weinig tijd (gemiddeld per docent)
8. De toets is relatief snel te corrigeren.

5. Zorgvuldigheid

Zorgvuldigheid heeft betrekking op alle aspecten van de toets: het opstellen, het scoren en normeren, het afnemen, het corrigeren en eventueel bijstellen. De inspectie van het onderwijs besteedt in het PKO VO expliciet aandacht aan zorgvuldigheid van de toetsing in kwaliteitsaspect 2 van het domein 'Zorg voor kwaliteit'.

De volgende tabel geeft een opsomming en samenvatting van criteria die van belang zijn bij het ontwerpen van een toets. (www.slo.nl)

Inhoudsvaliditeit	Dekt de toets de behandelde leerstof, zijn de vragen evenwichtig over de gehele stof verdeeld?
Begripsvaliditeit	Past de toets bij de gestelde onderwijsdoelen? Een toets waarmee men inzicht wil toetsen moet dus geen vragen bevatten waarmee alleen een beroep wordt gedaan op het geheugen en omgekeerd.
Objectiviteit	Er moet geen discussie zijn over de juiste antwoorden. Deskundigen moeten het daarover met elkaar eens zijn.
Specificiteit	Is een vraag met alleen het gezonde verstand op te lossen, dan deugt de vraag of de toets niet. Er moet verschil zijn tussen de scores van iemand die over het desbetreffende onderwerp onderwijs heeft genoten en iemand die dat niet heeft. Hoe groter dat verschil, des te specifiek is de toets.
Moeilijkheid	De moeilijkheidsgraad van de toets moet passen bij het niveau van de leerlingen. Een te moeilijke of te makkelijke toets geeft geen betrouwbare informatie
Discriminerend vermogen	De mate waarin een toets onderscheid maakt tussen goede en slechte leerlingen noemt men het discriminerend vermogen. Dit hangt ook af van de moeilijkheid van de vragen. Weinig discriminatie treedt op bij zeer moeilijke of zeer makkelijke vragen.
Betrouwbaarheid	Het toeval mag geen invloed hebben op de toetsresultaten. De lengte van de toets heeft invloed op de betrouwbaarheid. Bij meerkeuzetoetsen met weinig vragen kan het toeval (raden) een rol spelen.
Beschikbare tijd	Voor de leerlingen moet er voldoende tijd zijn om de vragen te beantwoorden. Stress door tijdgebrek vervuult de resultaten.
Efficiëntie	Het maken van goede toetsen is tijdrovend. Is de geïnvesteerde tijd (en geld) in het maken van de toets de moeite waard?

Cesurbepaling

Gelet op de consequenties van cijfers voor leerlingen is een valide cijferbepaling vereist. Een gemotiveerde en duidelijke bepaling van de waarderingsschaal, in het bijzonder van de cesuur en de slaagvoorwaarden is belangrijk.

Waar de cesuur voor geslaagd en niet-geslaagd precies ligt, is afhankelijk van het studieonderdeel. De cesuur betreft een vooral vanuit de leerstof bepaalde beheersingsstandaard waaraan een leerling minimaal moet voldoen om een voldoende te halen: een hoeveelheid kennis, begrip, vaardigheden en/of attitudes die vereist is om op de cesuur uit te komen. In principe is het hierbij mogelijk dat alle leerlingen zakken of alle leerlingen slagen. Een docent moet voor het geheel van het studieonderdeel kunnen motiveren waar precies de cesuur ligt.

Normeringstermen en cesuur

De toetsomstandigheden vragen soms om aanpassing van de standaardberekening voor de omzetting van scores naar cijfers.

Ten eerste moet worden bepaald waar de cesuur ligt; de grens tussen voldoende en onvoldoende.

Voor veel vakken ligt die grens op de helft van de punten die maximaal behaald kunnen worden. In zo'n geval behaalt de cijfer van 1 tot en met 10 het cijfer 5.5

Voorbeeld:

score	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
cijfer	1	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5	4,0	4,5	5,0	5,5	6,0	6,5	7,0	7,5	8,0	8,5	9,0	9,5	10

Bij een cesuur die afwijkt van 50% is de behaalde score niet meer gelijkmatig verdeeld, maar zit er bij het cijfer 5,5 een omslagpunt. Dat betekent dat het aantal punten dat verdeeld kan worden boven de voldoende grens anders is dan beneden die grens. (*)

Bij een evenwichtige toets is het niet nodig met een afwijkende cesuur te werken, maar bijvoorbeeld bij de moderne vreemde talen ligt de cesuur bij idioomtoetsen vaak een stukje hoger dan de 0.5.

Naast de cesuur worden cijfers ook gecorrigeerd met de N-term. De N-term of normeringsterm staat standaard op 1. In Nederland is afgesproken dat een leerling wanneer hij zijn naam op het antwoordblad zet 'beloond' wordt met een 1. In cijferrapportages wordt ook geen cijfer gegeven lager dan een 1.

In het normeringssysteem ($N=1$) wordt het cijfer berekend door de score van de leerling te delen door het maximaal aantal punten, de uitkomst hiervan te vermenigvuldigen met 9 en er 1 punt bij op te tellen. In bovenstaande voorbeeld zou iemand met een score van 12 behaalde punten uit een maximale score van 18 dus $12/18 \times 9 + 1 =$ een 7 scoren.

De N-term wordt soms achteraf aangepast (zie Centraal Examen) om moeilijkheidsverschillen of constructiefouten in de toets te kunnen corrigeren en de scores om te zetten naar een schoolcijfer tussen 1 en 10. Als een toets veel constructiefouten bevatte of relatief te moeilijk was, kan de N-term gecorrigeerd worden verhoogd. Bij een te makkelijke toets kunnen de cijfers gecorrigeerd worden door een N-term tussen 0 en 1 te gebruiken. Je kunt niet zomaar een toets ophogen met voor iedere leerling er een half punt bij. Een leerling die alles fout had krijgt een 1,5 en een leerling die alles goed had krijgt geen 10,5.

Bij een N-term hoger dan 1 worden de meeste leerlingen 'bevoordeeld' en leerlingen met een lage score worden relatief extra bevoordeeld. Wanneer de N-term lager is dan 1 worden de leerlingen die een hoge score hebben relatief extra bevoordeeld ten opzichte van de leerlingen met een lage score.

Bijlage 3: Beoordelen van verschillende toetsvormen

Beoordelen van open vragen

Vooral bij open vragen kunnen nakijkproblemen voorkomen, in die zin dat de betrouwbaarheid een grote rol speelt. Om de antwoorden op open vragen zo betrouwbaar mogelijk te kunnen nakijken gelden hiervoor de volgende regels:

- Voorkom dat vragen multi-interpretabel zijn (dit geldt overigens ook voor meerkeuzevragen).
- Stel van tevoren een goed uitgewerkt antwoordmodel met bijbehorende puntenwaardering vast.
- Voer een proefcorrectie uit.
- Kijk per vraag na en niet per leerling.

Als er meerdere beoordelaars zijn:

- Train dan de beoordelaars
- Laat de beoordelaars een proefcorrectie uitvoeren op een aantal dezelfde uitwerkingen
- Bepaal de verschillen in beoordeling (toegekende scores), bespreek deze
- Bij grote verschillen: voer nog een aantal proefcorrecties uit op een aantal dezelfde uitwerkingen, en bepaal weer de verschillen. Zorg dat er geen systematische beoordelingsverschillen meer optreden.
- Beoordeel nu de rest van alle toetsen
- Stel vooraf een voorlopige cesuur vast

Beoordelen van groepsproducten en groepsprocessen

In de praktijk van het onderwijs zal het regelmatig voorkomen dat leerlingen gezamenlijk een werkstuk moeten maken. Als docent verwacht je dat iedere leerling van zo'n groep daar een gelijke bijdrage aan levert. Die bijdrage bestaat dan zowel uit een *inspanningscomponent* als een *inhoudscomponent*. Voor de inhoudscomponent geldt over het algemeen dat leerlingen voor elk onderdeel van de samenwerkingsopdracht geacht worden een bijdrage te leveren. Het is met andere woorden niet wenselijk dat de leerlingen de opdracht opknippen in (kleine) deelopdrachten, die ze aan het eind zonder veel overleg kunnen samenvoegen.

Uit het oogpunt van toetsbeleid dient er een waarborg te zijn dat iedere leerling deze inspanning ook heeft geleverd (negatief gesteld: meeliftgedrag dient te worden tegengegaan of gedetecteerd) en met welke kwaliteit.

In eerste aanleg dient een opdracht waarin gezamenlijk gewerkt wordt aan een product zodanig te zijn vormgegeven dat het daadwerkelijk noodzakelijk is voor leerlingen om een gelijke inbreng te geven. Het maken van goed doordachte opdrachten is daar een goede mogelijkheid voor met bijbehorende beoordelingswijzen, bijvoorbeeld:

- Voor de aanpak van het werkstuk dient de groep eerst een gezamenlijke probleemstelling met werkplanning en taakverdeling te maken. Deze moet zo snel mogelijk worden besproken met de docent, zodat deze kan bijsturen.
- Gelijktijdig met het inleveren van het werkstuk voegt de groep een (klein) samenwerkings / procesrapport bij waarin de leerlingen onderling aangeven wie waaraan welke bijdrage heeft geleverd. Als daaruit naar voren komt dat de inspanningen onevenwichtig verdeeld waren, kan de docent de groep bijelkaar roepen om te bespreken wat hiervan de consequenties moeten zijn.

- Direct na het inleveren van het werkstuk en na de beoordeling, kan de docent de leerlingen groepsgewijs bevragen en het aandeel van de individuele leerlingen vaststellen. Het resultaat kan worden meegewogen in het eindcijfer, of gebruikt worden voor de afronding.
- Direct na het inleveren van het werkstuk kunnen de leerlingen elkaars aandeel in het proces en eindproduct beoordelen. Elke leerling wordt daarbij anoniem beoordeeld door de andere leerlingen. Het resultaat kan worden meegewogen in het eindcijfer, of gebruikt worden voor de afronding.
- Geef niet één eindcijfer, maar ook deelvijfers voor de verschillende onderdelen van het eindproduct.

Het verdient daarnaast de aanbeveling om tussentijds waarschuwingen te geven, indien leerlingen onvoldoende inspanning verrichten aan het groepsproduct.

In verband met de lastige beoordeling van de precieze inspanningen die de individuele leerling heeft geleverd aan het groepsproduct, is de schaal waarop men tussen de cijfers van leerlingen binnen een groep differentieert in de regel niet groter dan 1 punt.

Mondeling toetsen

In vergelijking met andere toetsvormen speelt hier de subjectiviteit van de beoordeling. De betrouwbaarheid van mondelinge tentamens vormt daarom een probleem. Uit onderzoek blijkt dat in het uiteindelijke cijfer vaak andere zaken een rol spelen dan alleen het beheersen van de stof: de neiging van de docent om zelf veel of juist weinig aan het woord te zijn, persoonlijkheidsverschillen, geslacht en ras, prestaties van eerdere kandidaten. Een nogal eens gehanteerde oplossing, twee beoordelaars, is een schijnoplossing. Zij opereren namelijk niet onafhankelijk van elkaar en zien bijvoorbeeld elkaars reacties op de antwoorden.

Het afnemen van een mondelinge toets vergt specifieke deskundigheid van de docent. Bij vakken waar mondelinge toetsen regelmatig gebruikt worden, zijn richtlijnen nodig die docenten bij mondelinge toetsen moeten naleven. Van belang zijn in ieder geval het gebruik van een specificatiemodel, en het duidelijk maken aan de leerling waarover de toets precies gaat, wat voor soort vragen er worden gesteld, wat er van leerlingen verwacht wordt m.b.t. hun kennis- en vaardigheidsniveau, hoe de uitslag wordt vastgesteld, en wat de evt. herkansingmogelijkheden zijn.

Jij!-toetsen

Als school zijn we verplicht om een ononderbroken ontwikkeling van onze leerlingen te volgen en te waarborgen. Het gebruik van een leerlingvolgsysteem en methode-onafhankelijke, genormeerde toetsen is daarom verplicht voor het basis- en voortgezet onderwijs. Op het Carolus Clusius College is gekozen voor de Jij!-toetsen van Bureau ICE. We nemen Jij!-toetsen af voor de zogenaamde doorstroomrelevante vakken Nederlands, Engels en rekenen/wiskunde. Deze toetsen zijn gevalideerd aan de Referentieniveaus Taal en Rekenen of, in het geval van Engels, aan het Europees Referentiekader moderne vreemde talen en worden regelmatig (intern) aan betrouwbaarheidsonderzoek onderworpen.

Als school gebruiken we de resultaten om ons onderwijs te vergelijken met landelijke resultaten, maar ook kunnen we eventuele trends vaststellen en ons onderwijsaanbod aanpassen. Het is daarom zeer belangrijk dat verdere analyse in de secties plaatsvindt en op klas of leerlingniveau door de mentoren en docenten. In de digitale omgeving van de Jij!-toetsen kunnen zowel docenten als mentoren zien waar de leerlingen goed in zijn en waar ze nog extra ondersteuning kunnen gebruiken. Tevens is er een koppeling met ons leerlingvolgsysteem Magister. De resultaten van de Jij!-toetsen kunnen vakdocenten en mentoren gebruiken om het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoefte van de leerling.